

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2301

Vragen van het lid **Bamenga** (D66) aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat over *grote lasten onder dwangsom voor drankenproducenten als gevolg van niet behalen statiegeld doelstellingen* (ingezonden 23 juli 2024).

Antwoord van Staatssecretaris **Jansen** (Infrastructuur en Waterstaat) (ontvangen 20 augustus 2024).

Vraag 1

Wat is uw reactie op de vijf lasten onder dwangsom van maximaal 300 miljoen euro voor producenten van drankverpakkingen? Hoe beoordeelt u het handelen met betrekking tot het verbeteren van het statiegeldsysteem door Verpact en de verpakkingsindustrie tot nu toe?

Antwoord 1

Het is goed dat de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) zich inzet voor goede naleving van de eisen uit de wet. Uit de officiële cijfers die in 2023 van Stichting Verpact zijn ontvangen, bleek dat het wettelijk verplichte inzamelpercentage van 90% over 2022 niet was behaald. De ILT is naar aanleiding daarvan een handhavingstraject gestart. De ILT heeft vervolgens in haar rol als onafhankelijk toezichthouder, vijf lasten onder dwangsom opgelegd¹. Deze lasten hebben als doel Verpact ertoe te bewegen zo snel mogelijk aan de doelstelling te gaan voldoen.

In het kort de lasten:

1. Meer innamepunten realiseren;
2. Online zichtbaarheid van innamepunten vergroten;
3. Onderzoek naar de hoogte van het statiegeldbedrag;
4. Onderzoek naar de terugbetalingsmethode;
5. Onderzoek naar hoe beschadigde flessen ingenomen kunnen worden.

Gelet op de onafhankelijke positie van de ILT als toezichthouder en het nu lopende handhavingstraject ligt een reactie op de lasten enerzijds, of een oordeel over het handelen in reactie daarop door Verpact anderzijds, niet voor de hand. Wel vind ik het belangrijk dat het consumenten makkelijk wordt gemaakt om hun statiegeldverpakkingen in te leveren, onder andere door meer innamepunten waar ze statiegeld kunnen terugkrijgen. Mijn

¹ <https://www.ilent.nl/actueel/nieuws/2024/07/12/inleveren-plastic-flesjes-moet-aantrekkelijker-5-lasten-onder-dwangsom-voor-verpact>

ambtsvoorganger heeft Verpact opgeroepen om meer van zulke innamepunten te realiseren, ook buiten de supermarkt. Ik blijf hen hier ook op aanspreken.

Vraag 2

Klopt het dat het inzamelpercentage voor plastic flesjes ook in 2023 weer niet is gehaald? Heeft u er vertrouwen in dat Verpact de inzameldoelstellingen voor blikjes en plastic flesjes in 2024 en 2025 wel zal halen?

Antwoord 2

De cijfers voor het jaar 2023 zijn ontvangen en daaruit blijkt dat de inzameldoelstelling van 90% in 2023 niet is gehaald. Verpact heeft een publieksversie van de rapportage online gepubliceerd². Wel is er lichte verbetering te zien, namelijk van 68% naar 74%. De ILT heeft deze cijfers ook ontvangen en verifieert deze nog. Het is aan de ILT of en hoe deze resultaten invloed hebben op het lopende handhavingstraject. Ik verwacht dat Verpact er alles aan doet om haar wettelijke verplichtingen zo snel mogelijk na te komen en spreek hen hier ook op aan. De lasten zijn daarbij een stok achter de deur.

Vraag 3

Hoe beoordeelt u de uitspraak van Verpact dat zij pas in 2026 denkt te voldoen aan de inzameldoelstellingen voor blikjes en plastic flesjes? Welke stappen gaat u ondernemen als Verpact dit jaar niet voldoet aan de inzameldoelstellingen?

Antwoord 3

Voor de goede orde is het belangrijk om te benoemen dat al in 2020 wettelijk is vastgelegd dat de inzameldoelstelling van 90% over het jaar 2022 behaald diende te worden. Het bereiken van de doelstelling duurt dus evident te lang en er was voldoende voorbereidingstijd. Dit is ook de aanleiding geweest voor het handhavingstraject dat de ILT is gestart. Onderdeel van het handhavingstraject was het verzoek van de ILT aan Verpact om een verbeterplan op te stellen. Verpact heeft in dit verbeterplan aangegeven te verwachten de doelstelling op zijn vroegst in 2026 te behalen. De ILT heeft dit als onvoldoende beoordeeld en heeft daarom vervolgstappen in het handhavingstraject gezet.

Voor blik geldt het inzameldoel sinds dit jaar. Dit betekent dat Verpact uiterlijk op 31 juli 2025 verslag doet over het al dan niet bereiken van het inzameldoel voor blik in 2024. Als er dan sprake blijkt te zijn van een overtreding, is het aan de ILT om ook hier passend en proportioneel tegen op te treden.

Vraag 4

Overwegende dat de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) in reactie op het niet behalen van de inzameldoelstellingen door Verpact enkele opties heeft aangedragen voor verbetering van het systeem, kunt u aangeven welke actie u verwacht van Verpact op de volgende door de ILT aangedragen opties: verhoging van statiegeld naar 50 eurocent, invoering van statiegeld op melk- en sapflessen en extra statiegeldmachines?

Antwoord 4

In het antwoord op vraag één zijn de lasten onder dwangsom vermeld die de ILT aan Verpact heeft opgelegd. Ik verwacht dat Verpact er alles aan doet om de inzameldoelstelling te halen door stappen te zetten die het snelste leiden tot het behalen daarvan, en spreek hen hier ook op aan. De verhoging van het statiegeldbedrag naar 50 eurocent en de invoering van statiegeld op melk- en sapflessen zijn daar niet direct onderdeel van. Wel zijn dit opties die Verpact kan overwegen. Het is de verantwoordelijkheid van producentenorganisatie Verpact om te bepalen welke maatregelen het snelste effect hebben, en die te implementeren. Ik verwacht dat de door de ILT gelaste onderzoeken tot de nodige inzichten leiden.

² <https://www.verpact.nl/nl/actueel/persbericht-reactie-nederland-recycleland-88-van-alle-verpakkingen-gerecycled-en>

Vraag 5

Hoeveel niet geïnd statiegeld is er in 2023 naar Verpact gegaan? Klopt het dat dit inmiddels een bedrag van 340 miljoen euro betreft?³

Antwoord 5

Het totaalbedrag van niet geïnd statiegeld is geen onderdeel van de rapportageverplichting van Verpact. Daarom beschikt het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat niet zelf over deze gegevens. Uit gepubliceerde gegevens van Verpact van april 2024⁴ blijkt dat het om een bedrag gaat van 374 miljoen euro aan niet-geïnd-statiegeld over de periode van 2021 tot en met 2023. Verpact heeft in deze publicatie toegelicht dat dit bedrag wordt gebruikt voor de medefinanciering, beheer en verbetering van het statiegeldsysteem.

Vraag 6

Klopt het dat Verpact de financiële bijdrage vanuit het bedrijfsleven heeft verlaagd omdat er te veel niet geïnd statiegeld overbleef? Zo ja, wat vindt u daarvan?

Antwoord 6

Producenten en importeurs betalen een verplichte producentenbijdrage aan Statiegeld Nederland per statiegeldverpakking die zij in Nederland verkopen. De hoogte van de bijdrage wordt door Verpact bepaald op basis van de te verwachte kosten, te verwachte overschotten, en tekorten uit het verleden. Er zijn geen wettelijke eisen gesteld aan de hoogte van de producentenbijdrage. Uit de website van Statiegeld Nederland⁵ blijkt dat de producentenbijdrage voor PET (dus niet voor blik) voor 2023 in 2022 is verlaagd van 1,8 cent naar 1,6 cent per grote fles en van 1,6 naar 1,4 cent per kleine fles. De producentenbijdrage voor 2024 is gelijk gebleven. De hoogte van de producentenbijdrage lijkt in deze niet zo heel relevant. De producenten dienen zich vooral aan de wet te houden, die voorschrijft dat 90% van de plastic flessen moet worden ingezameld. Ik verwacht dan ook dat Verpact er alles aan doet om zo snel mogelijk aan die wettelijke inzamelingsdoelstelling te voldoen. De gelden die overblijven door niet geïnd statiegeld kunnen hiervoor worden ingezet.

Vraag 7

Hoe heeft u tot op heden invulling gegeven aan de motie over het Afvalfonds Verpakkingen verplichten jaarlijks te rapporteren over de besteding van niet geïnd statiegeld?⁶ Op welke manier zal er jaarlijks inzicht worden geboden over de besteding van niet geïnd statiegeld?

Antwoord 7

Zoals door mijn ambtsvoorganger in reactie op de motie is aangegeven, is er nu geen wettelijke basis om af te dwingen dat openheid wordt gegeven over deze cijfers. Wel heeft zij Verpact erop aangesproken vrijwillig meer transparantie te belijden. Dit heeft geleid tot de publicatie van Verpact in april 2024. Ik zal Verpact vragen om dit jaarlijks te blijven doen. Verder wordt als onderdeel van de doorontwikkeling van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid ook gewerkt aan scherpere wettelijke eisen voor producentenorganisaties, onder meer voor meer financiële transparantie. Dit zou dan niet alleen voor Verpact kunnen gaan gelden, maar voor alle producentenorganisaties.

Vraag 8

Hoe heeft u tot op heden invulling gegeven aan de aangenomen motie die vraagt om meer innamepunten waar consumenten hun betaalde statiegeld kunnen terugkrijgen?⁷

³ Het Financieele Dagblad, 18 maart 2024, Statiegeldpot explodeert naar minstens € 340 mln (fd.nl)

⁴ Statiegeld in Nederland, een toelichting_1.pdf (verpact.nl)

⁵ www.statiegeldnederland.nl/nieuws/producentenbijdragen-voor-grote-en-kleine-statiegeldflessen-2023/

⁶ Kamerstuk 32 852, nr. 304

⁷ Kamerstuk 32 852, nr. 273

Antwoord 8

Mijn ambtsvoorganger heeft per brief van 19 december 2023⁸ aangegeven op welke manier de motie is uitgevoerd. Zij heeft er bij Verpact met klem op aangedrongen om meer innamepunten in te richten. Daarnaast heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat aan Verpact aangeboden om in gesprek te gaan met derde partijen om de samenwerking ten behoeve van de plaatsing van de innamepunten te bevorderen. Verpact heeft inmiddels aangegeven dat dit niet meer nodig is. Tot slot worden via de route van de handhaving meer inzamelpunten afgedwongen waar consumenten hun statiegeld terug kunnen krijgen.

Vraag 9

Overwegende dat in veel gemeenten inzamelringen worden aangebracht aan vuilnisbakken en dat deze gemeenten zelf opdraaien voor de kosten hiervan, deelt u de mening dat Verpact zou moeten opdraaien voor de kosten van inzamelringen bij vuilnisbakken? Zo ja, hoe gaat u Verpact daartoe aanzetten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

In het verbeterplan dat Verpact in december 2023 heeft gedeeld, staat dat zij 68.000 doneerringen wil realiseren. Het is aan Verpact om in goed overleg met gemeenten hier afspraken over te maken.

Vraag 10

Vindt u het eerlijk dat consumenten die statiegeld hebben betaald voor een blikje of flesje dit niet terug kunnen krijgen als deze verpakking gedeukt is? Op welke manier maakt u hier werk van?

Antwoord 10

Wettelijk is niet bepaald dat statiegeldverpakkingen onbeschadigd ingeleverd moeten worden. Het is daarnaast belangrijk dat het consumenten makkelijk wordt gemaakt om hun statiegeldverpakkingen in te leveren. Om die reden staat in één van de lasten van de ILT, dat Verpact moet onderzoeken hoe beschadigde flessen ingenomen kunnen worden met terugbetaling van het statiegeld.

Verdere innovaties om ingedeukte flessen te herkennen en in te nemen, om op deze wijze het statiegeld terug te betalen en bij te dragen aan de doelstelling van 90% worden toegejuicht. Het is uiteindelijk aan Verpact hier invulling aan te geven.

Vraag 11

Deelt u de mening dat er zo snel mogelijk online een overzicht moet komen van alle inleverpunten voor statiegeldverpakkingen?

Antwoord 11

Het is belangrijk dat het consumenten makkelijk wordt gemaakt om hun statiegeldverpakkingen in te leveren. Een van de lasten die de ILT heeft opgelegd aan Stichting Verpact bestaat uit het vergroten van de digitale vindbaarheid van innamepunten, zodat consumenten de innamepunten ook makkelijker kunnen vinden.

Vraag 12

Bent u bereid te kijken naar een innameplicht voor statiegeldverpakkingen voor winkels die flesjes en blikjes verkopen?

Antwoord 12

Ja, dat ga ik doen. Dit jaar wordt het statiegeldsysteem geëvalueerd, waarbij ook gekeken wordt naar de mogelijkheid om inname te koppelen aan verkoop. Ik vind het wel van belang dat daarbij wordt gekeken naar het systeem als geheel, zonder vooruit te lopen op (deel)oplossingen. Uit de evaluatie zal moeten blijken of en welke aanpassingen van het systeem nodig en mogelijk zijn.

⁸ Kamerstuk 32 852, nr. 288.

Vraag 13

Klopt het dat er tijdens de formatie van kabinet-Schoof is geïnformeerd naar het afschaffen van statiegeld op blikjes en plastic flesjes? Zo ja, waarom?

Antwoord 13

Ja, dat klopt. De vraag en het antwoord vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat zijn (net als alle andere vragen die tijdens de formatie aan ministeries zijn gesteld) onderdeel van de onderliggende stukken van het eindverslag van de oud-informateurs Dijkgraaf en Van Zwol⁹. De reden voor het stellen van deze vraag is niet bekend bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Vraag 14

Erkent u de meerwaarde van het statiegeldsysteem en het effect hiervan op de hoeveelheid flesjes en blikjes die op straat eindigen?

Antwoord 14

Ja, het statiegeldsysteem heeft een grote meerwaarde, met name in het tegengaan van zwerfafval. Dit is ook het hoofddoel van het statiegeldsysteem. Uit monitoring die Rijkswaterstaat uitvoert¹⁰, blijkt dat het aantal flessen en blikjes dat in het zwerfafval gevonden wordt sinds de invoering van statiegeld erop, is afgenomen met ongeveer 60%. Statiegeld heeft ook een grote meerwaarde voor het verduurzamen van de verpakkingenketen. Flessen die via statiegeld apart worden ingezameld kunnen weer tot nieuwe flessen of ander voedselcontactmateriaal gerecycled worden, omdat het recyclaat van deze flessen van betere kwaliteit is. Hierdoor draagt statiegeld dus kwantitatief en kwalitatief bij aan betere recycling van verpakkingen.

⁹ Kamerstuk 36 471 nr 41. Bijlagedocument 2 van 5, vanaf pagina 22.

¹⁰ Kamerstuk 32 852 nr. 315.